

ABSTRAKT

Polityka energetyczna Polski w świetle założeń polityki klimatycznej Unii Europejskiej

Polska, będąc członkiem Unii Europejskiej od 2004 r. jest zobowiązana do realizacji postanowień klimatycznych Wspólnoty. Prowadzenie polityki energetycznej stanowi istotne wyzwanie dla władz publicznych w kontekście realizacji celów UE, osiągnięcia wzrostu i rozwoju gospodarczego oraz dobrostanu obywateli. Problemy z realizacją polityki energetycznej nasilają się wraz ze wzrostem nakładanych ograniczeń, nakazów i zakazów UE oraz rosnącym poziomem obciążeń gospodarstw domowych i przedsiębiorstw kosztami transformacji.

Celem rozprawy doktorskiej była analiza i ocena polityki energetycznej Polski w świetle założeń polityki klimatycznej Unii Europejskiej, a także przygotowanie rozwiązań i zmian w tym zakresie, w celu usprawnienia realizacji tych polityk i uczynienia ich bliższym obywatelom. W sześciu rozdziałach dysertacji omówiono zagadnienia dotyczące roli energii w gospodarce narodowej, kształtowania się polityki klimatycznej na świecie, wdrażania i prowadzenia polityki klimatycznej w UE, polityki energetycznej Polski, a także zbadano preferencje młodych odbiorców w zakresie wybranych elementów polityki energetycznej i klimatycznej, zarówno Polski jak i UE oraz przygotowano rekomendacje dotyczące dalszych działań.

W pracy potwierdzono główną hipotezę, zakładającą rosnącą siłę wpływu polityki klimatycznej na realizowaną politykę energetyczną w Polsce oraz niską skuteczność prowadzonych działań przez Polskę w zakresie polityki energetycznej zmierzających do realizacji celów klimatycznych. Skutkiem niskiej skuteczności jest wzrost energetycznych obciążeń obywateli oraz przedsiębiorców, pogłębianie się dysproporcji społecznych i gospodarczych, a także narastanie napięć wewnątrz społeczeństwa.

Badania pozwoliły na sformułowanie ważnych spostrzeżeń. Zaobserwowano, że młodzi ludzie biorący udział w badaniu zdecydowanie bardziej cenią czyste i bezpieczne środowisko życia niż redukcję emisji dwutlenku węgla. Młodzi mężczyźni biorący udział w badaniu wykazywali znacząco większy krytycyzm wobec polityki klimatycznej UE niż młode kobiety. Młode kobiety były z kolei bardziej skłonne brać udział w potencjalnym programie diety roślinnej, byle tylko nie emitować metanu ze spożycia mięsa. Młodzi ludzie chętnie podejmowali się zachowań energooszczędnych, ale mieli niską skłonność do akceptacji wyższych cen energii. Młodzi, zarówno kobiety i mężczyźni, nie akceptowali ograniczania

wolności osobistej konsumentów czynionej w imieniu celów klimatycznych. Nie zgadzali się z zakazem rejestracji samochodów benzynowych i polityką eliminacji przemysłu samochodowego. Badani, planując swoje cele życiowe, czynili to z umiarem, pozostawiając konsumpcjonizm poza marginesem swoich oczekiwań. Badanie ujawniło, że polityka klimatyczna jest realizowana w sposób, który pozostawia społeczeństwo poza procesem decyzji, poszczególne kraje nie mogą stosować własnych programów oraz dominuje system nakazów, kar i działań represyjnych. Młodzi ludzie nie chcą takiej polityki klimatycznej.

W tym świetle jeszcze gorzej wygląda polska polityka energetyczna. Pomimo posiadanej wiedzy o twardych i dotkliwych zasadach fiskalnych europejskiej polityki klimatycznej, polskie władze i różne rządy nie uczyniły wiele, aby zbudować silny sektor energii odnawialnej. Obecne działania, choć słuszne, są spóźnione o co najmniej dziesięć lat. Koszty złej polityki energetycznej ponoszą użytkownicy energii w Polsce. Polskie firmy wpłacają do systemu handlu uprawnieniami do emisji więcej niż otrzymuje polski budżet.

Badania przeprowadzone w pracy pozwoliły na dokonanie kluczowych ustaleń. Polityka klimatyczna UE wymaga pilnej reformy w celu jej urealnienia i uspołecznienia. Chodzi o decentralizację ustalania celów oraz zbudowanie polityki, która motywuje, a nie zakazuje. W takim kształcie jak obecnie, polityka klimatyczna nie będzie mogła być kontynuowana, ponieważ obserwowany jest rosnący opór społeczny wobec jej kluczowych postanowień. Polska wydaje się być centralnym miejscem zmian, które mogą przeorganizować uprawianie tej polityki w Europie. W pracy przedstawiono liczne propozycje pozytywnych zmian w omawianym zakresie. Autorka liczy, że rekomendacje i wnioski z badań pomogą decydentom w podejmowaniu trafnych decyzji w zakresie polityki klimatycznej i energetycznej.

Słowa kluczowe: polityka energetyczna, polityka klimatyczna, zmiany klimatyczne, energia, gospodarka narodowa